

آئین نامه تأسیس مراکز تخصصی درمان ناباروری (ART)

مرکز تخصصی درمان ناباروری به مرکزی اطلاق می گردد که با روش هایی مانند IUI (شستشو و تزریق اسپرم به داخل رحم) ، IVF (لقاح خارج از رحم) GIFT (گذاشتن اسپرم شستشو شده و تخمک به ثلث خارجی لوله رحم) ، Zift (گذاشتن تخمک لقاح شده به ثلث خارجی لوله رحم) ، TEF (انتقال جنین به ثلث خارجی لوله رحم) ، میکرو انجیکشن انجماد جنین و انجام اعمال لاپاراسکوپی برای افزایش قابلیت باروری به منظور درمان بیمارانی که به مرکز مراجعه می نمایند و بیمار حداکثر ظرف چند ساعت قادر به ترك مرکز خواهد بود .

تقاضیان تأسیس مرکز تخصصی ناباروری باید حداقل 3 نفر باشند که حضور متخصص زنان و زایمان دوره دیده ، متخصص آزمایشگاه ART و متخصص آزمایشگاه بالینی (یا PhD بیوشیمی) طبق ضوابط قید شده در این آیین نامه ضروری است .

گر فردی تخصص لازم برای آزمایشگاه ART آزمایشگاه بالینی را داشته باشد فرد سوم می تواند از سایر گروه پزشکی باشد .

جازه تأسیس مرکز تخصصی ناباروری به اشخاصی داده می شود که دارای شرایط ذیل باشند .

الف) تابعیت جمهوری اسلامی ایران

ب) نداشتن سوء پیشینه کیفری مؤثر و اعتیاد به مواد مخدر (تسلیم گواهی سوء پیشینه و عدم اعتیاد به مواد مخدر در زمان درخواست همکاری با مرکز تخصصی درمان ناباروری برای کلیه کارکنان الزامی است)

ج) دارا بودن مدارك تحصیلی زیر :

- تخصص زنان و زایمان دارای بورد تخصصی که حداقل يك سال در یکی از مراکز مجهز مورد قبول (داخلی و خارجی) وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی دوره عملی درمان ناباروری را گذرانیده و گواهی نامه مربوطه را اخذ کرده باشد .

- تخصص آزمایشگاه ART : PhD در یکی از رشته های علوم پزشکی ، ژنتیک پزشکی ، جنین شناسی و بیولوژی که حداقل يك سال در یکی از مراکز مجهز داخلی و خارجی مورد قبول وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی دوره عملی و آزمایشگاهی درمان ناباروری را گذرانیده و گواهی نامه مربوطه را اخذ کرده باشد .

- دارا بودن یکی از تخصص های مرتبط با مؤسسين آزمایشگاه بالینی (طبق دستورالعمل تأسیس ، راه اندازی و اداره امور آزمایشگاه های تشخیص طبی) یا PhD بیوشیمی

- نهادها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت که از بودجه عمومی استفاده می نمایند در صورتی می توانند تقاضای تأسیس مرکز نمایند که دارای مجوز صادره با توجه به مفاد این آیین نامه و هم چنین ، اجازه تأسیس مؤسسات پزشکی قید شده باشند .

- کلیه بیمارستان ها ، مراکز جراحی محدود و سرپایی ، کلینیک ها و شرکت های تعاونی خدمات بهداشتی -

درماني مي توانند درخواست تأسيس و افزايش بخش درمان ناباروري ART را بنمايد مشروط به معرفي مؤسسين ، مسئولين فني و رعايت ضوابط پيش بيني شده در اين آيين نامه ضمناً جهت بیمارستان هاي دولتي نياز به معرفي مؤسس طبق ضوابط اين آيين نامه نيست .

- مؤسسين و ساير کادر پزشکي و پيراپزشکي بايستي پروانه معتبر در همان شهر مورد تقاضا را داشته باشند .

- به مؤسسان مرکز اعم از اشخاص حقيقي و حقوقي بيش از يك پروانه تأسيس داده نمي شود . ضمناً يك نفر نمي تواند به طور هم زمان مؤسس يك مرکز تخصصي درمان ناباروري و مسئول فني مرکز ديگر باشد . مؤسسين بايستي حداقل براي يك نوبت کاري مسئوليت فني مرکز مربوط را تقبل نمايند .

- شخصيت حقوقي بايستي داراي اساسنامه تائيد شده از سوي مراجع ذي صلاح قانوني بوده و در آن ارگان تشکيلات ، شرح وظائف و اختيارات هيأت مديره و نحوه انتخاب آن ، منابع مالي ، شرايط عضويت و نحوه انحلال آن پيش بيني شده باشد و هم چنين بايد فرد يا افراد واجد شرايطي را به عنوان مؤسس معرفي نمايند .

- احراز صلاحيت مؤسسان و هم چنين مسئولان فني براساس شرايط مندرج در اين آيين نامه به عهده کميسیون قانوني مي باشد .

- در مواردی که مؤسسين مرکز مسئولين فني مرکز نيز باشند و يکي از آنها فوت نمايد ، وراث او مي توانند با ارائه گواهي تسليم دادخواست حصر وراثت و معرفي مسئول يا مسئولان فني واجد شرايط از دانشگاه مربوطه درخواست صدور پروانه مسئول فني موقت نمايند . اعتبار اين پروانه به مدت دو سال خواهد بود و وراث مکلفند به محض دريافت گواهي حصر وراثت با ارائه گواهي مذکور نسبت به معرفي شخص و يا اشخاص واجد شرايط قانوني ، به عنوان مؤسس جديد اقدام کنند در غير اين صورت مؤسسه تعطيل خواهد شد .

بهره برداری ، انتقال ، تعطيل :

- زمان فعاليت مراکز تخصصي ناباروري دو نوبت کاري (صبح و عصر) مي باشد که نيازمند معرفي مسئول فني جداگانه براي هر نوبت کاري است .

- شروع به کار و فعاليت مرکز منوط به دارا بودن تجهيزات مورد نياز و معرفي مسئولان فني و ساير افراد جويای کار جهت کليه نوبت هاي کاري مي باشد . پس از احراز صلاحيت اشخاص فوق و کافي بودن تجهيزات و فضاي فزيکي توسط واحد مربوطه به مرکز پروانه بهره برداري داده خواهد شد .

- کليه مراکز تخصصي ناباروري موظفند در زمان تمديد پروانه تأسيس و مسئولين فني ، مفاد اين دستورالعمل را رعايت نمايند . در ضمن تمديد پروانه هاي تأسيس و مسئولين فني مرکز براساس قانوني آموزش مداوم جامعه پزشکي و ضوابط آن خواهد بود .

- ضوابط و حداقل استانداردهاي فزيکي ، فني ، ساختماني ، تجهيزات دستگاه ها و نيروي انساني مورد نياز مراکز نسبت به تعداد بیمار پذيرش شده توسط کميسیون قانوني مشخص و به دانشگاه هاي علوم پزشکي ابلاغ خواهد شد .

- براي شروع فعاليت و اخذ پروانه بهره برداري ، معرفي حداقل 50% کادر فني (مسئولين فني و کادر گروه پزشکي)

از دانش آموختگان گروه پزشکی و وابسته جویای کار مورد تأیید دانشگاه که در مراکز دولتی و خصوصی هیچ نوع اشتغال مداوم نداشته باشند برای تمامی نوبت های کاری ضروری است .

- مسئولین پذیرش مراکز تخصصی ناباروری بایستی از بین افراد جویای کار رشته کاردانی یا کارشناسی مدارک پزشکی ، انتخاب و معرفی شوند (در صورت نبودن داوطلب کافی ، به کارگیری فارغ التحصیلان پرستاری بلامانع است)

- مسئولان فنی و همکاران فنی مراکز ناباروری نمی توانند در شبانه روز بیش از دو نوبت کاری در مرکز فعالیت نمایند .

تبصره : به کارگیری ، تغییر و جابه جایی پرسنل مراکز بایستی قبلاً به اطلاع معاون درمان دانشگاه علوم پزشکی به صورت مکتوب رسانده شود .

- افرادی که در استخدام سازمان های دولتی و وابسته به دولت هستند نمی توانند مسئولیت فنی و یا همکاری در بیش از یک نوبت کاری مراکز تخصصی درمان ناباروری بخش غیر دولتی را بپذیرند .

- با توجه به قوانین استخدامی ، اعضای هیئت علمی تمام وقت جغرافیایی مجاز نیستند در طول خدمت در محل دیگری به جزء مؤسسات وابسته به دانشگاه اشتغال داشته باشند . پروانه تأسیس و پروانه بهره برداری برای این افراد پس از استخدام فقط جهت بخش های دانشگاهی (کلینیک های ویژه و بیمارستان ها) صادر می شود .

- پروانه تأسیس و پروانه بهره برداری در بخش غیر دولتی برای افراد موضوع این ماده پس از بازنشستگی از خدمات دولتی صادر خواهد شد . در صورت قطع ارتباط استخدامی به هر دلیل و قبل از بازنشستگی این گونه افراد با دانشگاه پروانه صادره موضوع ماده فوق لغو، پروانه تأسیس مرکز تخصصی درمان ناباروری طبق ضوابط مربوطه برای آنان صادر می شود .

- انتقال پروانه تأسیس به غیر توسط مؤسسين بدون موافقت کمیسیون قانونی ممنوع است . برای افرادی که يك بار پروانه تأسیس گرفته و به هر علتی به شخص یا اشخاص واجد شرایط دیگری واگذار کرده اند مجدداً پروانه تأسیس صادر نخواهد شد . ولی با رعایت سایر مقررات می تواند از پروانه های تأسیس صادر شده استفاده کند .

- انتقال مرکز تخصصی ناباروری از يك محل به محل دیگر منوط به رعایت شرایط قانونی و مقررات مندرج در این آیین نامه و موافقت دانشگاه مربوط است .

- تعطیل موقت مرکز تخصصی ناباروری با موافقت دانشگاه حداکثر تا سه ماه مجاز است مگر در مورد مأموریت های اداری ، آموزشی و بیماری که مورد قبول دانشگاه مربوطه قرار گیرد . در صورت عدم رعایت این موضوع دانشگاه های ذي ربط می توانند با توجه به نیاز منطقه در محدوده آن مرکز به فرد دیگری طبق ضوابط و با اعلام نظر نهایی کمیسیون قانونی اجازه تأسیس مرکز دیگری بدهند .

- در صورتی که بدون اطلاع قبلی دانشگاه اقدام به تعطیلی مرکز بیش از سه ماه گردد ، دانشگاه ذي ربط می تواند با توجه به نیاز منطقه در محدوده آن مرکز به فرد دیگری طبق ضوابط اجازه تأسیس مرکز تخصصی درمان ناباروری جدید بدهد .

- هر نوع نام گذاري و تغيير نام و محل مركز بايد با هماهنگي دانشگاه/دانشكده مربوطه و موافقت وزارت صورت پذيرد . در اين صورت پروانه جديد به نام و يا براي محل جديد صادر خواهد شد .

- در صورتي كه مؤسسات به دلايل موجهي قصد تعطيل و انحلال مركز را داشته باشند مراتب را بايد با ذكر دلايل و مستندات لازم حداقل سه ماه قبل از اقدام به تعطيلي به دانشگاه/دانشكده مربوطه گزارش نمايند .

- دانشگاه/دانشكده موظف است هرگونه تغييرات مشروحه در مورد كلييه مراكز تحت نظارت خود را به طور مستمر به وزارت گزارش نمايد .

- در صورت تعطيل يا انحلال مركز ، وزارت هيچ گونه مسئوليتي در مقابل اشخاص حقيقي يا حقوقي نخواهد داشت .

شرح وظائف مؤسسين :

- وظائف مؤسسين عبارتند از :

الف (آماده نمودن مركز تخصصي ناباروري براي پذيرش بيماران و ارائه خدمات حداكثر ظرف مدت يك سال پس از صدور موافقت اصولي توسط كميسيون قانوني وزارت و گزارش آن به صورت كتبي به دانشگاه/دانشكده مربوطه جهت بازديد ، تائيد نهايي و صدور پروانه بهره برداري ، در صورت عدم راه اندازي در زمان مشخص شده موافقت اصولي لغو مي گردد .

- معرفي مسئولين فني جويائي كار به دانشگاه هاي علوم پزشكي براي هر نوبت كاري

- رعايت مفاد آيين نامه اجرايي قانون اجازه تأسيس مطب و دستورالعمل تأسيس آزمایشگاه هاي باليني در مورد به كارگيري متخصصين زنان و زايمان و متخصصين آزمایشگاه ها آن مسئول فني و يا جانشين وي الزامي است .

- مؤسسين در صورت تخلف مسئولين فني از وظائف قانوني و احراز آن توسط كميسيون قانوني مي تواند تعويض وي را درخواست نمايد .

- در صورت عدم حضور مسئولين فني به هر دليل مؤسس مرتبط بايستي بلافاصله فرد واجد شرايطي را به عنوان مسئول فني جديد يا جانشين وي به دانشگاه/دانشكده مربوطه معرفي كند .

- پاسخ گويي در برابر مراجع قانوني در همه موارد به جز مواردی كه به عهده مسئولين فني باشد .

- انتخاب و معرفي نيروي انساني لازم واجد شرايط طبق نظر مسئول فني از بين افراد جويائي مورد تائيد دانشگاه

- نظارت بر حفظ شئون اخلاق پزشكي و اجراي مقررات مربوطه

- كنترل و نظارت بر اجراي ضوابط ، مقررات و تعرفه هاي مصوب وزارت جهت تضمين حسن انجام امور مركز

- همكاري و ايجاد تسهيلات لازم براي بازرسي نمايندگان وزارت در هر زمان

- رعایت کلیه قوانین و مقررات و مفاد این آیین نامه در خصوص نحوه به کارگیری افراد و پرداخت دستمزد آنان
- در صورت تخلف مسئولین فنی از وظایف قانونی ، گزارش موضوع تخلف و دلایل آن به معاونت درمان دانشگاه درخواست موافقت با تغییر آن ها
- برنامه ریزی و سازماندهی لازم جهت جلب رضایت مراجعین و رعایت منشور حقوقی بیماران
- نظارت بر حسن اجرای استانداردهای مربوط به تابلو و سرنسخه های مرکز و پزشکان و رعایت آن ها
- کنترل وضعیت ساختمان ، تجهیزات ، تأسیسات و ایمنی مرکز و تأمین تجهیزات عمومی و ملزومات مورد نیاز براساس استانداردهای مربوط
- اخذ مجوز فعالیت از معاونت درمان دانشگاه/دانشکده مربوطه برای پزشکان متخصص مرتبط و شاغل در مرکز براساس دستورالعمل های موجود
- در صورت تخطی از وظایف محوله ، مراتب با گزارش دانشگاه های علوم پزشکی در کمیسیون مطرح و در خصوص صلاحیت مؤسس و یا مؤسسين تصمیم گیری خواهد شد .

ترکیب و شرایط نیروی فنی :

- افرادی که در مراکز به کار فنی مشغول می شوند به شرح ذیل هستند :
- مسئولین فنی مرکز (مطابق ضوابط این آیین نامه)
- يك نفر متخصص بی هوشی
- يك نفر ارولوژیست به صورت مقیم یا مشاور
- يك نفر جراح عمومی به صورت مشاور در مواقع اورژانس
- دو نفر پرستار اطاق عمل (خانم) که در يك مرکز ART آموزش دیده باشند .
- يك نفر کارشناس یا کاردان مدارك پزشکی (جهت پذیرش بیمار)
- چهار نفر کارشناس و کاردان آزمایشگاه
- حداقل 2 نفر کارشناس پرستاری که در يك مرکز ART آموزش دیده باشند .
- مسئولین فنی مراکز تخصصی ناباروری متشکل از سه نفر خواهند بود که عبارتند از :
- متخصص زنان و زایمان با بورد تخصصی که حداقل يك سال مورد تأیید وزارت بهداشت درمان آموزش پزشکی دوره

عملی درمان ناباروری را گذرانیده و به دریافت تأییدیه مدارک مربوط پزشکی نائل شده باشد .

• مسئول آزمایشگاه ART با داشتن PhD در یکی از رشته های علوم پایه پزشکی ، ژنتیک ، جنین شناسی و بیولوژی که حداقل یک سال در یکی از مراکز مجهز داخلی و خارجی مورد قبول وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی دوره عملی درمان ناباروری را گذرانیده و به دریافت تأییدیه مدارک مربوطه نائل شده باشد .

• مسئول فنی آزمایشگاه بالینی PHD بیوشیمی (طبق آیین نامه تأسیس و اداره امور آزمایشگاه های تشخیصی طب)

- مؤسسين در صورت داشتن شرایط لازم می توانند به عنوان مسئولین فنی مرکز نیز معرفی گردند .

- کلیه مسئولیت های مرکز ART به عهده متخصص زنان و زایمان بوده مگر مسئولیت های مربوط به آزمایشگاه ART و آزمایشگاه بالینی

- افرادی که حائز شرایط مسئولیت فنی آزمایشگاه ART و بالینی (مدارک تحصیلی مرتبط) را داشته باشند می توانند مسئول فنی هر دو بخش را در یک مرکز تقبل نمایند .

- مسئولان فنی که توسط مؤسسان برای هر نوبت کاری (صبح و عصر) به دانشگاه های علوم پزشکی معرفی می شوند پس از احراز صلاحیت و صدور پروانه مسئولیت فنی برای آنان می توانند کار خود را شروع نمایند .

- با توجه به ضرورت حضور و نظارت مستمر مسئولین فنی در مرکز تخصصی ناباروری کلیه متخصصین واجد شرایط مجاز به اشتغال در زمان قبول مسئولیت فنی خود در محل دیگری (مطب بیمارستان و ...) نیستند مجوز فعالیت هم زمان نیز صادر نمی گردد .

- مؤسسان به شرط دارا بودن شرایط مسئولین فنی می توانند به عنوان مسئول فنی پس از صدور مجوز لازم عمل نمایند . هر فرد می تواند به عنوان مسئول فنی حداکثر دو نوبت کاری در شبانه روز فعالیت نماید .

- مسئولان فنی مکلف به رعایت شرایطی هستند که توسط وزارت تعیین شده و یا در آینده ابلاغ می گردد .

- مسئولان فنی فقط می توانند مسئولیت فنی یک مرکز (اعم از دولتی یا غیر دولتی) را حداکثر در دو نوبت کاری به عهده گیرند .

بخش های مختلف مرکز درمان ناباروری و حداقل تجهیزات لازم :

- مرکز شامل بخش های زیر است :

1- کلینیک نازایی شامل :

الف) اتاق سونوگرافی و حداقل یک دستگاه سونوگرافی مجهز به پرپ واژینال و ابدومینال

ب) اتاق معاینه ترجیحاً مجهز به کلپوسکوپي - دستگاه کرایو - تخت ژینیکولوژی - نگاتوسکوپ و لوازم مورد نیاز

معاینه زنان

ج (اطاق کنترل بارداران High risk ترجیحاً با مانیتور جنین و لوازم مورد نیاز برای کنترل حاملگی

د (آزمایشگاه بالینی شامل :

1- آزمایشگاه هورمون شناسی :

حداقل دارای یک دستگاه الایزایدر با گاماگانتز ، سانتیفریوژ ، هود ، فریزر 20 ، انکوباتور 37 درجه ، شیکر اتوکلاو ، فور ، دو دستگاه میکروسکوپ و سایر لوازم و تجهیزات مصرفی لازم

2- آزمایشگاه آندرولوژی :

- حداقل تجهیزات شامل یک دستگاه هود ، سانتیفریوژ ، یخچال ، انکوباتور 37 درجه معمولی ، میکروسکوپ لوازم یک بار مصرف برای اسپرم ونمونه گیری اسپرم و شمارش اسپرم ، شستشوی اسپرم ، امکانات آزمایش های PCT ، اسلاید ، ایمنولوژی ASA ، آکروزیم ، اسپرم مار

- برای آزمایشگاه بالینی وجود آزمایشگاه هورمون شناسی ضروری بوده ودایر نمودن سایرآزمایشگاه ها الزامی نیست

3- کلینیک آندرولوژی شامل :

الف (اطاق معاینه مردان

ب (اطاق نمونه گیری

آندولوگ کسی است که دوره آندرولوژی را دیده باشد و حتماً پزشک باشد (متخصص زنان - ارولوگ - جراح عمومی - حتی پزشک عمومی که این دوره را دیده باشد)

- بخش بستری شامل :

- حداقل 5 تخت برای بعد از انتقال جنین

- حداقل 5 تخت جهت عوارض درمان با آمپول های HCG (هیپراستومولاسیون)

- حداقل 5 تخت برای جراحی محدود

4- بخش اعمال جراحی شامل :

الف (اطاق عمل IVF : حداقل تجهیزات شامل : تخت عمل - یک دستگاه سونوگرافی باپروپ و گایدواژینال - دستگاه بیهوشی - ساکشن - پالس اکسی متر

ب) اتاق عمل لاپاراسکوپی و اعمال ZIFT.GIFT حداقل تجهیزات شامل : ست لاپاراسکوپی ، ست کامل جراحی عمومی ، الکترو شوک ، وسایل کامل احیاء

ج) اتاق آزمایشگاه IVF حداقل تجهیزات شامل :

میکروسکوپ استریو ، میکروسکوپ اینورت با صفحه Laminar Air Flow انکوباتور CO2

د) يك اتاق براي بیوفریزینگ : شامل مواد مورد نیاز فریز و دستگاه فریزینگ

هـ) يك اتاق براي تهیه آب مخصوص و شستشوی لوازم IVF

- در صورتی که مرکز ART آب مورد نیاز خود را تهیه می کند باید محل تهیه آب را (که مورد تأیید وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی باشد) اعلام نماید .

ز) اتاق IVF

ج) اتاق انبار لوازم مصرفی

5- پذیرش

6- سالن انتظار

7- رختشویخانه

8- آبدارخانه و سرویس های بهداشتی

9- اتاق مخصوص زوجین

10- واحد CSR

شرایط ساختمانی و تأسیساتی :

الف) طراحی مسیرهای به نحوی باشد که برخورد در رفت و آمد بیماران و کارکنان به وجود نیاید .

ب) ورودی ها برای عبور برانکارد و چرخ بیمار به اندازه کافی وسیع باشند .

ج) تسهیلات و راه یابی پلکان به نحو مطلوب پیش بینی شده باشد .

د) پله ها و بالکن ها باید دارای حفاظ مناسب به ارتفاع حداقل 75 سانتی متر باشد .

هـ) حداقل عرض و طول پله ها به ترتیب 30 سانتی متر و 120 سانتی متر و حداکثر ارتفاع پله ها 18 سانتی متر باشد .

و) علائم راهنمایی بیمار به طور مطلوب پیش بینی شده باشد .

ز) لوله کشی آب سرد و گرم و تأسیسات حرارتی و برودتی و نور مناسب در کل درمانگاه فراهم گردد .

ح) سیستم تصفیه به نحوی پیش بینی ، طراحی و تنظیم شود که در تمام ساعات روز و در فصول مختلف آسایش کارکنان تأمین گردد .

ط) کلیه ورودی ها و راهروها ، پلکان و مسیرهای رفت و آمد بیمار ، اتاق های مختلف ، محوطه ، و سایر واحدهای مرکز دارای روشنایی کافی برای جلوگیری از بروز حوادث و سوانح باشد .

ی) منبع مناسب جهت ذخیره آب با امکانات بهداشتی برای مصرف محدود تا 12 ساعت آب مورد نیاز در مرکز پیش بینی گردد .

ک) محوطه مرکز بایستی مجهز به سیستم اطفاء حریق مورد تأیید سازمان های ذی ربط باشد .

ل) استقرار شبکه برق و تجهیزات برقی مطابق مقررات و ضوابط و اصول ایمنی صورت گرفته باشد .

م) مسئولیت انجام تعمیرات و نگهداری و ایمنی درمانگاه با تفویض اختیار به کارکنان واجد شرایط دائماً تحت کنترل مسئول فنی قرار گیرد .

ن) پیش بینی رمپ جهت ورودی مرکز و هم چنین آسانسور در صورتی که مرکز در منطقه هم کف نباشد الزامی است .

س) سیستم اخطار پرستار جهت اطاق های بستری الزامی است .

ع) پیش بینی ژنراتور با توان برق دهی مناسب جهت تأمین برق مصرفی در مواقع ضروری الزامی است .

شرایط بهداشتی :

الف) تسهیلات و سرویس های بهداشتی و دستشویی به تعداد مناسب برای بیماران و کارکنان به تفکیک جنس فراهم گردد .

ب) رنگ آمیزی دیوارها مناسب و قابل شستشو - کف ها از نظر جنس غیرقابل نفوذ در برابر آب و رطوبت ، سقف از نظر انتشار نور وضعیت مناسبی داشته باشد و قابل نظافت باشد .

ج) دفع بهداشتی زباله های مرکز و استفاده از روش های ضد عفونی

د) احتیاط لازم برای جلوگیری از ورود گرد و غبار و هوای ناپاک به اتاق عمل سرپایی ، اتاق های پانسمان ، مرکز استریل سایر قسمت ها با پیش بینی تهویه خاص ، رطوبت ، فیلتراسیون به عمل آید .

ه) نصب توری پنجره ها و تدابیر بهداشتی لازم به منظور مبارزه با حشرات ، جوندگان ، و سایر حیوانات الزامی است

<http://treatment.tbzmed.ac.ir/>